

El tron i el tro

És cert que la immensa majoria de mots —noms i adjectius— acabats en «on» que trobem en el llenguatge col·loquial no són sinó castellanismes que han aconseguit d'introduir-s'hi, com «avion», «camion», «edredon», «burton», etc. En alguns casos, la forma bona comporta solament la supressió de la «n» final: «avió, camió, edredó». En d'altres s'ha obtingut amb un altre sufix de derivació o bé és totalment diferent: «burleta, mofeta». Però tot això no vol pas dir que en català no existeixin uns quants —pocs, és cert— noms i adjectius amb una forma correcta acabada en «on», que no han d'ésser objecte de la lògica prevenció existent contra aquestes formes, la qual es manifesta en la indeguda eliminació de la «n» i fins i tot, quan es tracta de mots plans, en la seva transformació en mots aguts.

Es, doncs, a causa d'aquesta prevenció que algú transforma «tron» en «tro» i, referint-se a un determinat monarca, ens parla de quan «va pujar al tro», frase que produeix, cal congenir-hi, un efecte sorprenent. En aquest cas, és cert, hom ha volgut evitar la forma vulgar «trono», pronunciada generalment amb «n» final, però com que la forma que resultava d'eliminar la vocal final era encara suspecta, no s'ha vacil·lat a eliminar també la «n». La forma «tro», però, no és sinó el conegut terme de meteorologia —«el llamp i el tro»— i el seient en què seuen els sobirans es

designa, ben bé en català per mitjà de la forma «tron», amb «n» final.

En lloc de «microfon» o de «telèfon» no sentim que ningú digui «microfó» o «telefó». En canvi, en lloc de «magnetòfon», que es un mot de formació anàloga, n'hi ha molts que diuen «magnetofó», forma que és possible que considerin correctíssima per oposició a una forma vulgar «magnetofon». Es tracta, en aquest cas, d'un error molt més usual que l'anterior —més aviat anecdòtic— i que importa, per tant, de posar en relleu. La forma correcta és ben bé «magnetòfon», mot pla, amb «n» final, igual que «microfon» o «telèfon».

Hi ha, encara, el terme d'acústic i de musical «uníson», usat especialment en la locució adverbial «a l'uníson», que és també sovint objecte de les mateixes reserves, les quals es resolien en la seva transformació en «a l'uniso», és a dir, una forma aguda sense «n» final.

Cal, per tant, eliminar aquestes reserves, car «a l'uníson», amb l'adjectiu pla i amb «n» final, és la forma correcta que hom trobarà a tots els diccionaris.

Notem, també, les formes correctes «saxofon, xilòfon, pregon» (adjectiu que hom transforma a cops en «pregó») així com la doble forma «esco» i «escon».